

PISMO OZ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” W POLITECHNICE WARSZAWSKIEJ

Nr 3/2018/122-e

WYDANIE SPECJALNE

Polskie drogi do niepodległości **LEGIONY**

– Polska Odrodzona – hasło to elektryzuje nas od stu lat.

Polska odzyskała w 1918 roku niepodległość, wolność i niezależność.

Przez 123 lata niewoli Polacy nie zapomnieli o niepodległości, walczyli o nią – ZBROJNIE

ROK 1914

28. czerwca 1914 r., arcyksiążę austriacki Franciszek Ferdynand, następca tronu został zastrzelony w Sarajewie, w Bośni. Bośnia była zamieszкана przez wiele osób narodowości serbskiej. Zamachowcem był Gavrilo Princip – serbski nacjonalista należący do organizacji Czarna Ręka.

Natychmiast po tym zabójstwie Niemcy ogłosiły całkowite poparcie dla dalszych działań Austrii, prowokując ją tym samym do wypowiedzenia wojny Serbii, podczas gdy Francja zapewniła o swoim poparciu Rosję. Austro-Węgry, które miały informacje o tym, że rząd serbski był inspiratorem zamachu, 23. lipca, wystosowały wobec Serbii ultimatum, które zawierało warunki praktycznie nie do zaakceptowania, ponieważ prowadziły one do ograniczenia suwerenności tego kraju. Na bezwzględne spełnienie wszystkich warunków Serbia otrzymała 48 godzin. Zgodziła się na prawie wszystkie żądania, ale jeden punkt ultimatum odrzuciła – mianowicie prawa władz austriackich do prowadzenia własnego dochodzenia na terytorium Serbii. Austro-Węgry uznały tę odpowiedź za niewystarczającą. Poselstwo rosyjskie w Belgradzie zaleciło Serbom pójście na ustępstwa.

24. lipca 1914 r., rząd rosyjski ogłosił wolę obrony Serbii, w razie ataku Austro-Węgrów. 26. lipca, Austro-Węgry i Niemcy odrzuciły brytyjską propozycję zwołania międzynarodowej konferencji, w sprawie rozwiązania sporu. 28. lipca, Austro-Węgry wypowiedziały wojnę Serbii i w tym momencie zaczęła działać „zasada domina”, wywołana skomplikowanym systemem sojuszy międzynarodowych. 29. lipca, Rosja zarządziła częściową mobilizację, ale tylko przeciwko Austro-Węgrom i jako krok poparcia dla Serbii. Następnego dnia (30 lipca), Rosja ogłosiła jednak powszechną mobilizację. Niemcy 31. lipca, zagroziły wypowiedzeniem wojny w wypadku, gdyby Rosja nie odwołała mobilizacji. W odpowiedzi na to 1. sierpnia, także Francja ogłosiła mobilizację. 1. sierpnia, II Rzesza ogłosiła wojnę z Rosją, a dwa dni później z Francją. 2. sierpnia, Niemcy wkroczyli do Luksemburga i zażądali od Belgii przepuszczenia swoich wojsk przez jej terytorium, skąd chcieli dostać się do niebronionej od północy Francji. Niemiecka inwazja na Belgię w nocy 3. sierpnia – wobec braku jej zgody na przemarsz, z pogwałceniem jej neutralności – zmusiła Wielką Brytanię do postawienia tego samego dnia Niemcom ultimatum, a następnego dnia zadeklarowania stanu wojny z Niemcami. Decyzja Wielkiej Brytanii była dużym zaskoczeniem dla Niemców, którzy liczyli na zachowanie przez Brytyjczyków neutralności. Również 4. sierpnia, Niemcy wypowiedzieli wojnę Belgii. Do konfliktu przystąpiły także dominia Wielkiej Brytanii oraz 23. sierpnia, Japonia, która miała z nią umowę sojuszniczą. Austro-Węgry wypowiedziały wojnę Rosji 5. sierpnia. Turcja zamknęła Dardanele. 10. sierpnia – Francja, a 12. sierpnia – Wielka Brytania wypowiedziały wojnę Austro-Węgrom. 2. listopada, Rosja wypowiedziała wojnę Turcji, a kilka dni później uczyniły to sojusznice Francja i Wielka Brytania. Armia turecka miała okazać się skuteczna w walce z aliantami dzięki niemieckim konsultantom i niemieckiemu sprzętowi wojennemu.

**Polskie drogi do niepodległości to: LEGIONY POLSKIE,
to: wojsko inne niż wszystkie**

*Legiony to żołnierska nuta
Legiony to straceńców los
Legiony to żołnierska buta
Legiony to ofiarny los!
My pierwsza brygada
Strzelecka gromada
Na stos!
Rzuciliśmy swój życia los,
Na stos, na stos!*

29.–30. lipca. W związku z sytuacją międzynarodową, Józef Piłsudski wydał pierwsze rozkazy przygotowawcze do mobilizacji strzelców. Miejscem organizacji pierwszych oddziałów (kompanii kadrowych) uczyniono Kraków. Komendantem placu w tym mieście został mianowany Mieczysław Norwid-Neugebauer.

2. sierpnia. Sztab austrowęgierski wyraża zgodę na wymarsz strzelców do Królestwa Polskiego w kierunku Miechów, Jędrzejów i Kielce. Z rozkazu Józefa Piłsudskiego zostaje sformowany pierwszy patrol

strzelecki w składzie: Władysław Belina-Prażmowski (dowódca) – Stanisław Grzmot-Skotnicki, Ludwik Kmicic-Skrzyński, Stefan Hanka-Kulesza, Zygmunt Karwacki, Janusz Głuchowski, Antoni Jabłoński. Patrol ten przeszedł do historii jako *Siódemka Beliny*.

Siódemka Beliny. 4. sierpnia 1914 r.

2. – 4. sierpnia. Patrol Beliny przekracza granicę z Królestwem Polskim w rejonie Kocmyrzowa. Trasa patrolu prowadziła przez Goszyce, Działoszyce, okolice wsi Adam, Jędrzejów, Słomniki. Później powrócono do dworku w Goszycach. Po drodze patrol zajechał do Skrzyszowic, gdzie otrzymał od Bogusława Kleszczyńskiego pięć koni i siedem siodeł. Patrol powrócił do Krakowa 4. sierpnia.

3. sierpnia. Rozkazem Komendanta Piłsudskiego, w Krakowie na Oleandrach powołano I Kompanię Kadrową. Dowódcą oddziału został Tadeusz Kasprzycki.

4. sierpnia. Na Oleandrach zostaje sformowana II Kompania Kadrowa. Na jej dowódcę wyznaczono Mieczysława Norwid-Neugebauera.

5. sierpnia. W Krakowie powstaje Polska Intendentura Wojskowa, korzystająca z zasobów Polskiego Skarbu Wojskowego. Na odprawie, w mieszkaniu Walerego Sławka zostaje podjęta decyzja o skierowaniu I Kompanii do Królestwa Polskiego. Dowództwo II Kompanii Kadrowej obejmuje Wacław Scaevola-Wieczorkiewicz. Dotychczasowy dowódca kompanii Mieczysław Norwid-Neugebauer zostaje skierowany do Krzeszowic, gdzie ma zorganizować obóz etapowy dla oddziałów terenie Królestwa.

6. sierpnia. W celu wywołania powstania narodowego, I Kompania Kadrowa wyrusza na teren Królestwa Polskiego. Granicę przekracza w Michałowicach, po jej przekroczeniu kieruje się w stronę Słomnik. Wymarsz Kadrówki poprzedzał parol konny Beliny. Tylko pięciu z nich jechało na koniach, pozostali dwaj maszerowali z siodłami na plecach – konie mieli zdobyć w Królestwie. Z Krzeszkowic, na teren Królestwa wyrusza oddział strzelecki pod dowództwem Norwida-Neugebauera.

7. sierpnia. Na rynku w Słomnikach odczytano odezwę o powstaniu tajnego Rządu Narodowego w Warszawie. I Kompania Kadrowa weszła do Miechowa.

8. sierpnia. Dowództwo I Kompanii Kadrowej obejmuje Kazimierz Herwin-Piątek. Tadeusz Kasprzycki przechodzi do służby w sztabie Komendy Głównej. W Miechowie nastąpiła reorganizacja oddziału Norwida-Neugebauera. Formuje się batalion składający się z: II Kompanii Kadrowej i III Kompanii Kadrowej. Z Krzeszkowic, na teren Królestwa wyrusza kolejny oddział strzelecki pod dowództwem Tadeusza Furgalskiego.

9. sierpnia. I Kompania Kadrowa zajmuje Książ Wielki i Jędrzejów.

10. sierpnia. Dochodzi do połączenia I, II i III Kompanii Kadrowej w jeden batalion kadrowy, podporządkowany bezpośrednio szefowi sztabu Sosnkowskiemu.

Józef Piłsudski i Kazimierz Sosnkowski

11. sierpnia. W Krakowie, na bazie krakowskiego oddziału konnego „Sokoła” rozpoczyna się organizacja 2 i 3 szwadronu kawalerii. Dowódcą 2 szwadronu został por. Zbigniew Dunin-Wąsowicz, a 3 szwadronu – por. Juliusz Kłasterski.

Noc z 11. na 12. sierpnia. Do Królestwa Polskiego wyrusza batalion Tadeusza Kordiana-Monasterskiego powstały z mobilizacji strzelców z rejonu Zatora.

Wejście I Kompanii Kadrowej do Kielc

12. sierpnia. Po drobnych potyczkach z Rosjanami, oddziały strzeleckie na czele z Piłsudskim i jego sztabem zajmują Kielce. Siedziba Komisarjatu Wojskowego zostaje ulokowana w dawnym pałacu gubernatorskim.

13. sierpnia. Piłsudski zostaje powiadomiony przez dowództwo austro-węgierskie, że ponieważ planowane powstanie w Królestwie nie wybuchło, postanowiono zakończyć działalność strzelców, jako samodzielnych oddziałów. Do Kielc podeszła rosyjska dywizja kawalerii. Z uwagi na przewagę liczebną wroga i ryzyko okrążenia oddziały strzeleckie wycofują się z Kielc. Odwrót ubezpiecza przybyły tego dnia oddział konny „*Sokoła lwowskiego*”.

W Krakowie powstaje Naczelny Komitet Narodowy, który ma kierować powstawaniem **Legionów Polskich** mających walczyć z Rosją u boku C.K. Armii. Oddziały strzeleckie zostają podzielone na pięć batalionów (I – Żegota-Januszajtis, II – Norwid-Neugebauer, III – Śmigły-Rydz, IV – Wyrwa-Furgalski, V – Tokarzewski-Karaszewicz), batalion zapasowy Kazimierza Florka, szwadron kawalerii Beliny-Prażmowskiego oraz kompanię taborów, pluton wywiadowczy, pluton żandarmerii polowej i kompanię saperów Dąbkowskiego. Siły te popularnie określano *grupą Piłsudskiego*.

18. sierpnia. Piłsudski wydał kapitanowi Ottokarowi Brzozie-Brzezynie rozkaz sformowania oddziału artylerii. Dzień ten uznaje się za początek istnienia artylerii Legionów Polskich.

21. – 22. sierpnia. Oddziały strzeleckie ponownie zajmują Kielce.

22. sierpnia. Piłsudski wydaje rozkaz o wcieleniu oddziałów strzeleckich do tworzących się Legionów Polskich.

23. sierpnia. Naczelna Komenda austriacka oficjalnie nadaje grupie Piłsudskiego nazwę 1 Pułku Piechoty Legionów Polskich.

25. sierpnia. Dowódcą I batalionu zostaje Albin Fleszar.

27. sierpnia. Rozkazem Naczelnego Dowództwa Armii oficjalnie zostają powołane: w Krakowie – Legion Zachodni i we Lwowie – Legion Wschodni. Każdy z nich miał mieć po 8 batalionów, po 1000 żołnierzy i po 2-3 szwadrony po 150. jeźdźców. Dowódcą Legionu Zachodniego został mianowany gen. Rajmund Baczyński, zaś Wschodniego – gen. Adam Pietraszkiewicz.

4. września. Na krakowskich błoniach przysięgę na wierność Austrii złożył 2 Pułk Piechoty podporządkowany Legionowi Zachodniemu. Pułk składał się z czterech batalionów. Stan pułku przewidziano na ponad 5500. żołnierzy.

5. września. W Kielcach przysięgę na wierność Austrii składa 1 Pułk Piechoty podporządkowany Legionowi Zachodniemu.

8. września. Oddziały Legionów Polskich przechodzą na zaopatrzenie i żołąd austriacki.

14. września. Dowódcą 2 Pułku Piechoty zostaje płk Zygmunt Zieliński.

16. – 24. września. Walki 1 Pułku Piechoty w rejonie Nowego Korczyna i Opatowca.

21. września. Decyzją AOK rozwiązano Legion Wschodni. Z ochotników chcących złożyć przysięgę ma powstać 3 Pułk Piechoty Legionu Zachodniego.

25. września. Dowództwo austro-węgierskie powołuje Komendę Legionów z gen. Karolem Trzaska-Durskim na czele. Szefem sztabu został kpt. Włodzimierz Zagórski. Komenda Legionów zastępuje dotychczasowego dowódcę Legionu Zachodniego.

26. września. W Mszanie Dolnej ma miejsce przysięga na wierność Austrii 3 Pułku Piechoty. Przysięgę składa tylko 800. z początkowych 6000. ochotników. Pozostali ulegli rozproszeniu. Braki w stanie pułku uzupełniono ochotnikami z Podhala i Śląska Cieszyńskiego. Powstają cztery bataliony. Pierwszym dowódcą pułku zostaje mianowany płk. Homiński...

szybko zastąpiony przez ppłka Józefa Hallera.

Oddziały legionowe w drodze w Karpaty

30. września. Z Krakowa transportem kolejowym na Węgry wyrusza 2 Pułk Piechoty Legionów Polskich. Za nim przerzucona zostaje także Komenda Legionów, 2 i 3 szwadron ułanów, dywizjon artylerii oraz część pododdziałów 3 Pułku Piechoty Legionów Polskich. Rozkazem Komendy Legionów Polskich utworzono 1 Pułk Artylerii Legionów Polskich pod dowództwem kpt. Ottokara Brzozy-Brzeziny. Składał się on z dwóch dywizjonów i pięciu baterii liczących po 80. ludzi. Dowódcą I dywizjonu został por. Mieczysław Jełowicki. Dywizjon ten po sformowaniu skierowany został na Węgry, gdzie walczył u boku 2 i 3 Pułku Piechoty. II Dywizjon pod bezpośrednim dowództwem kpt. Brzozy-Brzeziny przydzielono do 1 Pułku Piechoty, który później rozwinął się w I Brygadę Legionów Polskich.

1. października. Z Mszany Dolnej do Krakowa i na Węgry zostają przerzucone pozostałe oddziały 3 Pułku Piechoty.

2. października. Rząd austriacki przyznał legionistom uprawnienia kombatanckie.

5. października. Pierwsze oddziały legionowe przybyłe z Krakowa docierają na Ruś Zakarpacką. Tworzą one grupę generała Trzaska-Durskiego.

6. października. Oddziały 2 Pułku Piechoty (I, II, III i IV batalion) zostają wysłane do walki na północny odcinek frontu. 3 Pułk Piechoty Józefa Hallera pozostaje w obwodzie.

9. października. Kwaterując w Jakubowicach nad Wisłą Józef Piłsudski nadaje 139. legionistom stopień oficerski.

11. października. Austriackie dowództwo wyraża zgodę na powiększenie stanu 1 Pułku Piechoty do 6. tysięcy żołnierzy.

12. października. 3 Pułk Piechoty zdobywa Rafajłową w Galicji Wschodniej.

14. października. Prof. Władysław Leopold Jaworski oraz prezes Koła Polskiego w parlamencie wiedeńskim dr Juliusz Leo wysyłają telegram do dowództwa C.K. Armii z protestem w sprawie użycia oddziałów Legionów Polskich w walkach na Węgrzech. Telegram pozostał bez odpowiedzi.

Krzyż wzniesiony przez legionistów na Przełęczy Rogodzy

16. października. Pod kierunkiem porucznika inżyniera Jana Słuszkiewicza na przełęczy Rogodzy rozpoczęto budowę tzw. Drogi Legionów – łączącą węgierską osadę Holzschlaghaus z Rafajłową. Drogę wybudowano w pięć dni.

19. – 22. października. Korzystając z Drogi Legionów większość sił legionowych 2 i 3 Pułku zostaje przerzucona w rejon Zielonej i Rafajłowej.

22. – 26. października. 1 Pułk Piechoty bierze udział w bitwie pod Laskami i Anielinem.

24. października. Główne siły 2 i 3 Pułku Piechoty biorą udział w boju pod Nadworną.

Punkt opatrunkowy Legionów nad Bystrzycą w rejonie Nadwórnej

26. października. 2 szwadron kawalerii przeszedł chrzest bojowy w potyczce pod Cucyłowem.

28. października. Legioniści z 3 Pułku Piechoty na Przełęczy Pantyrskiej wzniesli Krzyż Legionów.

29. października. Pozycje 2 i 3 Pułku Piechoty oraz 2 szwadronu kawalerii pod Mołotkowem zostały zaatakowane przez 16 rosyjskich batalionów piechoty oraz silny oddział jazdy kozackiej. Po zwycięskim odparciu ataków Rosjan, po południu oddziały legionowe rozkazem Austriaków zostały wycofane. 2 Pułk Piechoty do Königsfeld na odpoczynek, zaś 3 Pułk otrzymał zadanie obsadzenia Przełęczy Pantyrskiej.

4. listopada. W Szkole Podchorążych Legionów w Jabłonnie rozpoczął się pierwszy kurs oficerski.

9. listopada. Józef Piłsudski podzielił 1 Pułk Piechoty na dwie grupy. Jedną grupę dowodzoną przez majora Mieczysława Rysia-Trojanowskiego (IV i VI batalion piechoty oraz artyleria) pozostawił na pozycjach pod Krzywopłotami. Sam wraz z drugą grupą w brawurowym marszu przez Ulinę Małą, pomiędzy wojskami rosyjskimi i austriackimi przedarł się do Krakowa, gdzie dotarł 11. listopada.

12. listopada. 1 szwadron kawalerii zostaje rozwinięty do I Dywizjonu Kawalerii Legionów Polskich. Dowódcą dywizjonu został Belina-Prażmowski.

13. listopada. Z Krakowa pododdziały 1 Pułku Piechoty oraz kawaleria zostają wysłane na front na Podhalu w rejon Nowego Sącza.

15. listopada. Głównodowodzący C.K. Armii, arcyksiążę Fryderyk Habsburg nadał Józefowi Piłsudskiemu stopień brygadiera.

Noc z 23. na 24. listopada. Na rozkaz majora Rydza-Śmigłego II i III batalion 1 Pułku Piechoty otaczają wieś Chyszówka, gdzie stacjonował oddział szwadronu kawalerii rosyjskiej. Wzięto do niewoli 89. żołnierzy rosyjskich (w tym trzech oficerów) oraz zdobyto 86 koni.

26. listopada. Oddziały legionowe w Karpatach podzielono na dwie grupy taktyczne. Mniejszą objął podpułkownik Józef Haller, miała ona za zadanie utrzymać się na pozycjach pod Zieloną i wiązać nacierające siły rosyjskie. Większą objął generał Trzaska-Durski i została ona przerzucona na Huculszczyznę.

28. listopada. Na Podhalu dotarła część 1 Pułku Piechoty.

5. – 6. grudnia.

Legiony podczas bitwy pod Marcinkowicami

7. grudnia. 1 Pułk Piechoty wziął udział boju pod Pisarzową.

12. grudnia – 10. stycznia. Grupa gen. Trzaska-Durskiego uczestniczy w walkach pod Ökörmezö.

13. grudnia. 1 Pułk Piechoty wkroczył do Nowego Sącza.

Szwadron Beliny-Prażmowskiego w Nowym Sączu

19. grudnia. Ukazał się rozkaz reorganizujący 1 Pułk Piechoty w **I Brygadę Legionów Polskich**. Dowódcą brygady został brygadier Józef Piłsudski, zaś szefem sztabu podpułkownik Kazimierz Sosnkowski. Jednocześnie formuje się 5 Pułk Piechoty Legionów Polskich.

**O ileż mąk, ileż cierpienia
O ileż krwi, przelanych łez,
Pomimo to nie ma zwątpienia,
Dodawał sił wędrówki kres...
My pierwsza brygada
Strzelecka gromada
Na stos!
Rzuciliśmy swój życia los,
Na stos, na stos**

22. – 25. grudnia. I Brygada Legionów Polskich wzięła udział w bitwie pod Łowczówkiem. Brygadą dowodził ppłk. Sosnkowski.

29. grudnia. Przybycie I Brygady Legionów Polskich w rejon Lipnicy Murowanej.

ROK 1915

1. – 2. stycznia. Piłsudski po konsultacji z Sosnkowskim wyznaczył nowe nominacje oficerskie.

10. – 13. stycznia. Grupa gen. Trzaska-Durskiego została wycofana z Ökörmezö do Huszt i kolejną przetransportowana nad Złotą Bystrycę.

18. – 22. stycznia grupa wzięła udział w pięciodniowej bitwie pod Kirlibabą.

Patrol Legionów Polskich

Zwycięstwo w tej bitwie otworzyło wojskom austrowęgierskim drogę na Bukowinę i do Galicji Wschodniej.

23. – 24. stycznia. Grupa ppłka Hallera odrzuciła atak Rosjan na Rafajłową, biorąc 120. jeńców.

24. stycznia. Pododdziały I Brygady Legionów Polskich wkraczają do Kęt. Dokończono reorganizację I Brygady. Z dotychczasowych I i III batalionu powstał trój batalionowy 1 Pułk Piechoty

(dowódca: mjr. Rydz-Śmigły),

zaś z II. i IV. – 5 Pułk Piechoty Legionów

Polskich (dowódca: mjr. Norwid-Neugebauer, zastąpiony przez kpt. Leona Berbeckiego). Ponadto brygada dysponowała dwoma samodzielnymi batalionami (V i VI), kawalerią (trzy szwadrony, w tym jeden w organizacji) oraz pododdziałami saperów, służby medycznej i taborów. Ogółem w tym czasie I Brygada Legionów Polskich liczyła 2613. ludzi oraz 441 koni.

Grupa oficerów I Brygady podczas odpoczynku w Kętach

16. lutego. Walki oddziałów ppłka Hallera pod Sołotwiną.

28. lutego. I Brygada Legionów Polskich została przewieziona do Jędrzejowa.

3. marca – 10. maja. Walki pozycyjne I Brygady Legionów Polskich nad Nidą.

Kuchnie polowe I Brygady Legionów podczas walk nad Nidą

14. marca. Rozkazem Komendy Legionów awansowano m.in. podpułkownika Hallera na pułkownika, majorów Januszajtisa i Roję na podpułkowników, kapitana Minkiewicza na majora.

Oficerowie z grupy płk. Hallera w Kołomyi

15. marca. W Kołomyi dochodzi do połączenia grup gen. Trzaska-Durskiego i ppłk. Hallera. Rozpoczęto proces reorganizacji oddziałów w II Brygadę Legionów Polskich.

16. marca. W związku z wyjazdem gen. Trzaska-Durskiego na urlop, tymczasowym zwierzchnikiem Legionów Polskich zostaje płk Haller.

3. kwietnia. Płk Haller zostaje odsunięty od pełnienia obowiązków komendanta Legionów Polskich. W jego miejsce zostaje przysłany gen. c.k. Mieczysław Zaleski.

15. – 16. kwietnia. Odmarsz oddziałów II Brygady Legionów Polskich na granicę Besarabii. Początek walk pozycyjnych, oddziały legionowe zajmowały pozycje na granicy Bukowiny i Besarabii, pomiędzy Dniestrem a Prutem.

16. kwietnia. Januszajtis-Żegota.

Dowódcą 2 Pułku Piechoty zostaje ppłk Marian

18. kwietnia. Kolejna zmiana na stanowisku pełniącego obowiązki komendanta Legionów Polskich. Gen. Zalewskiego zastąpił austriacki gen. Weiss. Pełnił on tę funkcję do 14. maja, kiedy to z urlopu

powrócił gen. Trzaska-Durski.

23. kwietnia. Dowódcą II Brygady Legionów Polskich został mianowany płk Ferdynand Küttner. Brygada składała się z dwóch pułków piechoty, dwóch szwadronów jazdy oraz dwóch baterii artylerii. Dowódcą 2 Pułku Piechoty zostaje ppłk Marian Januszajtis, zaś 3 Pułku Piechoty – mjr Henryk Minkiewicz. 2 szwadronem ułanów dowodził rtm. Zbigniew Dunin-Wąsowicz, a 3 szwadronem – Jan Dunin-Brzeziński.

8. maja. Rozkazem Komendy Legionów powołano III Brygadę Legionów Polskich. Miała się ona składać z dwóch pułków piechoty, dwóch szwadronów kawalerii oraz baterii artylerii pod dowództwem por. Jana Bolda. Kadrami brygady mieli być żołnierze oddelegowani z istniejących już jednostek legionowych.

9. maja. Znad Dniestru ruszyła kontrofensywa rosyjska w kierunku Kołomyi. Atak rosyjski zmusił oddziały II Brygady do cofnięcia się na linię Nadwórna-Kołomyja-Czerniowice.

10. maja. Powstaje 4 Pułk Piechoty Legionów Polskich. Dowódcą zostaje ppłk Bolesław Roja.

11 maja. Przełamanie frontu pod Gorlicami spowodowało, że Rosjanie opuścili swoje pozycje nad Nidą. I Brygada Legionowa przekroczyła Nidę i rozpoczęła pościg za nieprzyjacielem. W składzie I Brygady Legionów Polskich utworzono oficjalnie nieuznawany przez dowództwo austriackie 7 Pułk Piechoty Legionów Polskich. W skład pułku wchodziły V i VI batalion piechoty. Dowódcą pułku został mjr. Ryś-Trojanowski.

Okopy I Brygady Legionów Polskich w czasie bitwy pod Konarami

6. – 25. maja. Jednostki I Brygady Legionów Polskich uczestniczyły w boju pod Konarami zakończonym odwrotem wojsk rosyjskich.

1. czerwca. 2 i 3 szwadron ułanów Legionów Polskich zostały przeformowane w II Dywizjon Kawalerii Legionów Polskich, podlegający II Brygadzie. Dowódcą dywizjonu został rotmistrz Zbigniew Dunin-Wąsowicz.

11. czerwca. Atak oddziałów II Brygady dowodzonych przez płk. Zielińskiego na Zadobrówkę. Szturm zakończył się zwycięstwem oddziałów legionowych. Legioniści okrążyli Rosjan, biorąc do niewoli ponad 500. jeńców, w tym 4. oficerów. Zdobyto także 400 karabinów, karabin maszynowy oraz około 1. miliona amunicji. W rozkazie XI Korpusu ten dzień nazwano „dniem polskim”.

12. czerwca. Wojska II Brygady zajęły Rarańczę.

13. czerwca. Miała miejsce szarża pod Rokitną. Natarcie Austriaków zatrzymały wojska rosyjskie. Ponadto Rosjanie przeprowadzili przeciwnatarcie na sąsiadującą z II Brygadą austro-węgierską 42 dywizję piechoty. Chcąc odciążyć 42 dywizję, dowództwo Korpusu nakazało II Brygadzie przeprowadzić uderzenie na pozycje Rosjan. Atak miały przeprowadzić dwa szwadrony kawalerii legionowej wsparte piechotą i ostrzałem artylerii. Jednakże szef sztabu II Brygady Legionów Polskich nie zsynchronizował całej akcji. Ostatecznie do ataku ruszył tylko 2 szwadron ułanów pod dowództwem rtm. Wąsowicza. Mający nacierać za nim 3 szwadron powstrzymał szef sztabu II Brygady. Nie udało się jednak na czas powiadomić artylerii austrowęgierskiej. Szarża trwała kilkanaście minut, atak załamał się na czwartej linii okopów rosyjskich. Z 63. szarżujących ułanów, 15. zginęło, 3. kolejnych zmarło później z ran, a 24. było rannych. 7. dostało się do niewoli. Zginął między innymi dowódca dywizjonu kawalerii II Brygady rtm. Zbigniew Dunin-Wąsowicz. Mimo załamania się szarży Rosjanie wycofali się w głąb Bessarii.

Szarża pod Rokitną na obrazie Wojciecha Kossaka

15. czerwca. Na cmentarzu w Rarańczy odbył się pogrzeb 15. ułanów poległych w czasie szarży pod Rokitną. Mszę odprawił ks. Józef Panaś, kapelan 3 Pułku Piechoty. Ze względu na śmierć rotmistrza Dunin-Wąsowicza dowódcą II Dywizjonu Kawalerii Legionów zostaje rotmistrz Jan Dunin-Brzeziński.

Pogrzeb ułanów poległych podczas szarży pod Rokitną

15. czerwca – 20. października. Walki pozycyjne II Brygady Legionów pod Rarańczą.

22. czerwca. Brygadier Piłsudski został odznaczony austriackim orderem Żelaznej Korony.

24. czerwca. Komendę 5 szwadronu kawalerii Legionów objął

rotmistrz Juliusz Ostoję-Zagórski.

Odpoczynek od wojny

25. – 29. czerwca. I Brygada toczy boje pod Ożarowem, zmuszając Rosjan do wycofania się.

30. czerwca – 2. lipca. I Brygada Legionów stoczyła zwycięską bitwę pod Tarłowem. W walkach wyróżnił się 1. Pułk Piechoty pod dowództwem mjr Rydza-Śmigłego, który zdobył Redutę Tarłowską otwierając I Brygadzie drogę ku Wiśle.

Przeprawa I Brygady przez Wisłę.

4. lipca. I Brygada Legionów przeszła przez Wisłę pod Annopolem. Oddziały Piłsudskiego wkraczają na Lubelszczyznę.

15. lipca. Po mszy polowej w Piotrkowie oraz defiladzie, 4 Pułk Piechoty Legionów Polskich oraz 5 szwadron kawalerii wyrusza na front.

19. lipca. Pod Urzędowem dochodzi do spotkania pododdziałów I Brygady Legionów Polskich z nowo sformowanym 4 Pułkiem Piechoty. 4 Pułk oraz 5 szwadron kawalerii, jako tzw. *grupa Roi* zostaje podporządkowany rozkazom Józefa Piłsudskiego.

22. lipca. Chrzest bojowy 4 Pułku Piechoty pod Majdanem Borzechowskim.

Pobojowisko po bitwie pod Majdanem Borzechowskim

23. lipca. Przy I Dywizjonie Kawalerii Beliny-Prażmowskiego utworzona zostaje bateria konna pod dowództwem por. Edmunda Knoll-Kownackiego. Bateria funkcjonowała do końca 1915 roku.

27. lipca. Komenda Legionów wydaje rozkaz o rozpoczęciu organizacji 6 Pułku Piechoty Legionów Polskich, który ma zostać podporządkowany III Brygadzie Legionów Polskich. Pierwszym dowódcą 6 Pułku Piechoty zostaje mianowany mjr Witold Ścibor-Rylski.

30. lipca. Dwa szwadrony kawalerii Beliny-Prażmowskiego (szwadron por. Grzmota-Skotnickiego oraz szwadron por. Głuchowskiego) zajmują Lublin, na godzinę przed jednostkami austriackimi.

31. lipca – 3. sierpnia. Krwawa bitwa pod Jastkowem. Oddziały legionowe zajęły pięciokilometrowy odcinek na linii Jastków – Osada, naprzeciwko nich na silnie umocnionych pozycjach znajdowała się rosyjska 1 Dywizja Strzelców. Na rozkaz dowództwa austriackiego przeprowadzono kilka szturmów, które jednak załamywały się pod ogniem rosyjskich karabinów maszynowych. Ataki te zmusiły jednak Rosjan do wycofania się, co nastąpiło 3. sierpnia.

4. – 7. sierpnia. Pościg I Brygady Legionów oraz 4 Pułku Piechoty za wycofującymi się oddziałami rosyjskimi zatrzymał się w rejonie Kamionki, gdzie oddziały legionowe wzięły udział w walkach pozycyjnych. Przełamanie frontu przez 41 Dywizję Honwedów pod Lubartowem i Nowym Dworem zmusiło oddziały rosyjskie 7. sierpnia do odwrotu.

5. sierpnia. W Ożarowie pod Lubartowem Piłsudski wydał rozkaz podsumowujący pierwszy rok wojny.

19. sierpnia. I Brygada Legionów Polskich przeszła przez Bug.

Przejście sztabu I Brygady przez Bug

21. – 24. sierpnia. Oddziały I Brygady Legionów Polskich starły się z Rosjanami pod Raśną.

22. sierpnia. Z Warszawy wyruszył batalion zorganizowany przez komendanta głównego POW por. Tadeusza Żulińskiego z zamiarem dołączenia do I Brygady Legionów Polskich. Batalion liczący 330. ludzi dołączył do Brygady 29. sierpnia.

27. sierpnia. I Brygada Legionów oraz 4 Pułk Piechoty zostają skierowane na Wołyń.

6. września. Do Kowla wkroczyła I Brygada Legionów Polskich

10. września. 6 Pułk Piechoty otrzymał sztandar ofiarowany przez mieszkańców Warszawy i razem z 6 Szwadronem Kawalerii został skierowany na front.

19. września. Podzielono Legiony Polskie na dwie grupy taktyczne. Pierwszą grupę taktyczną, którą dowodził Józef Piłsudski stanowiły 4 i 5 Pułk Piechoty oraz jazda rtm. Beliny-Prażmowskiego. Drugą grupę objął Rydz-Śmigły, tworzyły ją 1 i 7 Pułk Piechoty oraz artyleria legionowa. Komendzie Legionów podporządkowano grupę Rydza-Śmigłego oraz 6 Pułk Piechoty. Grupa Piłsudskiego była podporządkowana bezpośrednio jednostkom austriackim.

20. września. Grupa Rydza-Śmigłego przeszła przez Stochód i zgrupowała się w rejonie Trojanówki.

20. – 26. września. Grupa Piłsudskiego zaangażowana została w walki nad Styrem w rejonie Kopcza.

26. września. Grupę skierowano na przyczółek mostowy w miejscowości Kołki.

23. września. Chrzest bojowy 6 Pułku Piechoty w walkach o stację kolejową Maniewiczze z 12 Pułkiem Kozaków Orenburskich.

27. września. 1 Pułk Piechoty podporządkowany grupie Rydza-Śmigłego wszedł do Kostiuchnówki. Później zdobyto pobliską Kołodię, lecz kontratak Rosjan zmusił pułk do wycofania się do Kostiuchnówki.

29. września – 10. grudnia. Walki grupy Piłsudskiego nad Styrem, na wschód od Kołek. Z Rosjanami starto się m.in. pod Stowygorożem, Kulikowiczami oraz pod Koszyszczami.

30. września. Pod Rarańczą odbyły się uroczystości z okazji pierwszej rocznicy wymarszu 2 Pułku Piechoty z Krakowa na front w Karpatach. Uroczystości rozpoczęła msza żałobna w intencji poległych. Następnie złożono kwiaty na grobach legionistów na cmentarzu w Rarańczy, później odbyła się dekoracja legionistów medalami za waleczność i defilada przed dowódcą II Brygady, brygadierem Küttnerem.

1. – 3. października. Pod Kostiuchnówką w walce o wieś Kołodię chrzest bojowy przeszedł 6 Pułk Piechoty.

6. października. Dowódcą 6 Pułku Piechoty zostaje mjr Mieczysław Norwid-Neugebauer, zastępując na tym stanowisku mjr Ścibor-Rylskiego.

9. października. Grupa Rydza-Śmigłego została wycofana w rejon Trojanówki i Hulewicz.

17. października. Rozkazem Komendy Legionów, 5. i 6. szwadron kawalerii połączono w III Dywizjon Kawalerii, podporządkowany III Brygadzie Legionów Polskich. Jego dowódcą został rtm. Juliusz Ostoją-Zagórski. Przerzucenie II Brygady Legionów na Wołyń.

Żołnierze II Brygady w czasie transportu z Bukowiny na Wołyń

20. października. Po przekazaniu pozycji pod Rarańczą oddziałom austrowęgierskim, II Brygada Legionów Polskich odjechała na Wołyń, gdzie nastąpiło połączenie jednostek legionowych.

21. października. Grupa Rydza-Śmigłego przeprowadziła kontrofensywę, zdobywając straconą kilka dni wcześniej miejscowość Jabłonka Wielka. Współpracując z jednostkami austro-węgierskimi oraz niemieckimi zaangażowana była w walki mające na celu wyparcie Rosjan z Kukli i zmuszenie ich do wycofania się za Styr.

25. – 29. października. Grupa Rydza-Śmigłego oraz 6 Pułk zaangażowane były w ciężkie walki o Kamienuchę. Podczas tych walk 6 Pułk Piechoty stracił około 10% swojego stanu.

30. – 31. października. Przemarsz grupy Rydza-Śmigłego oraz 6 Pułku Piechoty na nowy odcinek frontu od Kostiuchnówki do Miedwieża Wielkiego.

3. – 14. listopada. W rejonie Kostiuchnówki miały miejsce walki pododdziałów II Brygady Legionów Polskich, 6 Pułku Piechoty oraz grupy taktycznej, której dowództwo objął płk Sosnkowski zastępując na tym stanowisku ppłk. Rydza-Śmigłego. Walki zakończyły się wyparciem Rosjan z Kostiuchnówki.

14. listopada. Rozpoczyna się czas walk pozycyjnych II Brygady Legionów Polskich nad Styrem w rejonie Kostiuchnówki. Pododdziały II Brygady przebywały na tym odcinku do 1. czerwca 1916 roku.

21. listopada. Spod rozkazów Piłsudskiego wyłączono 4 Pułk Piechoty. Pułk skierowano w rejon Kostiuchnówki, gdzie dołączył do III Brygady.

23. listopada. W rejonie wsi Koszyszcze przybyły 1 i 7 Pułk Piechoty – doszło do ponownego scalenia I Brygady Legionów Polskich, która od dwóch miesięcy walczyła podzielona na dwie grupy.

27. listopada. Gen. Karol Trzaska-Durski w rozkazie polecił zastosować w I Brygadzie Legionów Polskich organizację przyjętą przez dowództwo austro-węgierskie, tj. brygada miała liczyć dwa pułki piechoty, każdy składający się z trzech batalionów. W praktyce oznaczało to, że należałoby zlikwidować 7 Pułk Piechoty. Rozkaz ten w I Brygadzie został zlekceważony.

Przemarsz pododdziałów 1 Pułku Piechoty przez wołyńskie bagna. Grudzień 1915.

1. grudnia. Dowódcą nieformalnego 7 Pułku Piechoty zostaje mjr Michał Rola-Żymierski.

8. grudnia. W Wołczeczku rozkazem Komendy Legionów II. i III. Dywizjon Kawalerii zostały połączone w 2 Pułk Ułanów Legionów Polskich. Dowódcą pułku zostaje mianowany rtm. Juliusz Ostoja-Zagórski. Dowódcami dywizjonów zostali: I. – rtm. Jan Dunin-Brzeziński, II. – Kazimierz Zieliński-Ziemiński.

10. grudnia. I Brygada Legionów Polskich oraz jazda Beliny-Prażmowskiego zostały wysłane na odpoczynek – piechota do Karasina i Leszniewki, kawaleria – do Werch. Odpoczynek pododdziałów trwał do 27. kwietnia.

15. grudnia. 6 Pułk Piechoty zajmuje pozycje pod Optową. Początek walk pozycyjnych III Brygady w tym rejonie.

ROK 1916

15. stycznia. Oddział jazdy Beliny-Prażmowskiego, w sile 4 szwadronów, rozkazem Komendy Legionów został oficjalnie zatwierdzony jako 1 Pułk Ułanów Legionów Polskich.

28. stycznia. Ze stanowiska Komendanta Legionów zostaje odwołany gen. Karol Trzaska-Durski.

1. lutego – 29. maja. Spieszone pododdziały 1 Pułku Ułanów oraz oddziały 5 Pułku Piechoty zostały oddelegowane do służby na odcinku austriackiej 9 Dywizji Kawalerii. Działania pułku w tym okresie polegały na patrolowaniu przedpola odcinka 9 Dywizji.

7. lutego. ***Komendantem Legionów Polskich zostaje gen. Stanisław Puchalski***

14. lutego. Z inicjatywy płk. Roi, płk. Januszajtisa oraz ppłk. Minkiewicza, w siedzibie komendy 4 Pułku Piechoty miało miejsce spotkanie wyższych oficerów legionowych. Miało ono na celu przełamanie uprzedzeń oraz nieufności pomiędzy oficerami poszczególnych brygad legionowych i zjednoczenie Legionów w jednolitą formację. W spotkaniu uczestniczyli: ppłk Rydz-Śmigły, mjr Berbecki, mjr Rola-Żymierski, płk Januszajtis, ppłk Minkiewicz, płk Rola, mjr Brzoza-Brzezina.

23. marca. W siedzibie komendy 4 Pułku Piechoty odbyło się drugie spotkanie wyższych oficerów legionowych. Głównym tematem spotkania była sprawa wprowadzenia jednolitych dystynkcji oraz oznaczeń rodzajów broni.

Spotkanie wyższych oficerów w komendzie 4 Pułku Piechoty

28. kwietnia. I Brygada zajmuje pozycje w pobliżu osiedla Legionowo na Wołyniu, zluzowując II Brygadę Legionów Polskich.

28. maja. Pod Optową, w siedzibie komendy 4 Pułku Piechoty (tzw. Rojowym Osiedlu) miały miejsce uroczystości związane z pierwszą rocznicą powstania tego pułku. W uroczystościach udział wzięli między innymi: Józef Piłsudski, dowódcy pułków legionowych oraz biskup Władysław Bandurski.

Leon Wyczółkowski, Józef Piłsudski, bp Władysław Bandurski, gen. Stanisław Puchalski, plk. Marian Żegota-Januszaitis.

Uroczysty obiad z okazji rocznicy powstania 4 Pułku Piechoty

**Mówili żeśmy stumanieni
Nie wierząc w to że chcieć to móc!
Leliśmy krew osamotnieni
A z nami był nasz drogi wódz!
My pierwsza brygada
Strzelecka gromada
Na stos!
Rzuciliśmy swój życia los,
Na stos, na stos!**

30. maja. 7 Pułk Piechoty zostaje oficjalnie uznany przez Komendę Legionów.

1. czerwca. II Brygada zostaje przeniesiona do Karasina.

Sztab I Brygady Legionów Polskich w Karasinie. Stoją od lewej: Kazimierz Sosnkowski, Kazimierz Świtalski, Stanisław Rouppert, Józef Piłsudski, Zygmunt Sulistrowski, Tadeusz Piskor, Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Maj 1916 r.

4. czerwca. Na spotkaniu dowódców pułków legionowych formalnie zawiązano Radę Pułkowników.

6. czerwca. W ramach obchodów związanych z rocznicą powstania 4 Pułku Piechoty odbył się mecz piłkarski pomiędzy 1. i 4. Pułkiem Piechoty.

Spotkanie brygadiera Piłsudskiego i płk. Roi z bramkarzami po meczu piłkarskim pod Optową

7. czerwca. Niespodziewana ofensywa wojsk rosyjskich oraz przełamanie frontu w rejonie Łucka spowodowały, że na odcinek frontu pod Gałuzją w trybie zostaje ściągnięta II Brygada Legionów.

8. – 21. czerwca. Walki II Brygady w rejonie Gałuzi i Hruziatyna.

4. lipca. Rozpoczęła się bitwa pod Kostiuchnówką. Odcinek frontu obsadzony przez jednostki legionowe został poddany ponad dwunastogodzinnemu ostrzałowi artyleryjskiemu. Później Rosjanie przeprowadzili kilka szturmów. W najgorszej sytuacji znalazł się I batalion 5 Pułku Piechoty, który okrążony musiał bagnami przebijać się do drugiej pozycji obronnej.

Spieszony 1 Pułk Ułanów w okopach podczas bitwy pod Kostiuchnowką

5. lipca. Kolejny dzień bitwy pod Kostiuchnowką. Ściągnięty nocą 3 Pułk Piechoty został rzucony do szturm na utraconą dzień wcześniej Polską Górę. Szturm pułku zakończył się zwycięstwem i do południa obsadzono wzgórze. Następnie sformowano grupę uderzeniową, której dowództwo objął płk Küttner. Tworzyła ją mieszanina różnych oddziałów, m.in. 3 Pułk Piechoty i I baon 6 Pułku Piechoty. Grupa, przy wsparciu artylerii austro-węgierskiej miała wieczorem ruszyć do przeciwnatarcia. Jej uderzenie wyprzedził jednak szturm Rosjan na pozycje grupy płk Küttnera. Wojska rosyjskie wdarły się na tyły grupy oraz 5 Pułku Piechoty, co wymusiło odwrót tych jednostek na nowe linie obronne.

6. lipca. Trzeciego dnia bitwy pod Kostiuchnowką Rosjanie przeprowadzili szturm na pozycje 7 Pułku Piechoty oraz 2 Pułku Ułanów. Natarcie to załamało się pod ogniem legionowych karabinów maszynowych. Po południu, po wyparciu wojsk austriackich wojskom rosyjskim udało się zająć wzgórze pod Wołczeckiem. Zagroziło to wejściem Rosjan na tyły wojsk legionowych. Wobec takiego obrotu sytuacji, do uderzenia na pozycje legionowe rzucono kolejne jednostki. Pod naporem nieprzyjaciela oddziały legionowe zmuszone były do wycofania się za Stochód. Mjr Henryk Minkiewicz dostaje się do rosyjskiej niewoli. Dowództwo 3 Pułku Piechoty przejmuje kpt. Józef Szczepan.

Dowództwo austro-węgierskie zatwierdziło nowe dystynkcje stopni dla Legionów Polskich – jednakowe dla wszystkich brygad. Częściowo uwzględniono projekt oznak przygotowany w ramach prac Rady Pułkowników.

7. lipca. Obowiązki dowódcy 5 Pułku Piechoty czasowo przejmuje mjr Stanisław Burhardt-Bukacki, zastępując ciężko rannego Berbeckiego.

10. lipca. Oddziały legionowe zostały skoncentrowane w rejonie Czeremoszna. Legiony przebywały tam do 16 lipca.

14. lipca. Dowódcą II Brygady Legionów został mianowany płk Józef Haller. Zastąpił płk Küttnera. Dowódcą III Brygady Legionów został mianowany płk Stanisław Szeptycki. Zastąpił płk Grzesickiego.

15. lipca. Rada Pułkowników wystosowała memoriał do naczelnego dowództwa Austro-Węgier. W piśmie zaznaczano, że różnice pomiędzy uprawnieniami oficerów austriackich przydzielonych do Legionów a oficerów legionowych wywołują niezadowolenie, niechęć i nieufność. Proponowano także zmianę zasad werbunku do Legionów. W zakończeniu memoriału stwierdzono konieczność przeprowadzenia niezbędnych zmian obejmujących przekształcenie Legionów Polskich w samodzielny Korpus Pomocniczy.

Przegląd oddziałów legionowych w Czeremosznie

16. lipca. Legiony zostały skierowane do obsadzenia odcinka frontu nad Stochodem, od Sitowicz do Jeziornej. Na pierwszej linii znalazły się I i III Brygada, zaś II Brygada została w obwodzie.

28. lipca. Podpułkownik Mieczysław Norwid-Neugebauer rozkazem ustanowił „*Krzyż Pamiątkowy 6. Pułku Piechoty*”. Odznaczenie to nazywane było często „*Krzyżem Wyrwałości*”.

29. lipca. Józef Piłsudski złożył podanie o dymisję. Miało to na celu wywarcie na dowództwo austriackie dodatkowej presji w związku z memoriałem Rady Pułkowników z 15. lipca 1916 roku. Nieformalne dowództwo I Brygady obejmuje Kazimierz Sosnkowski.

2. – 3. sierpnia. Walki oddziałów legionowych pod Rudką Miryńską. W walkach tych zaangażowane były 2, 3, 4 i 6 Pułk Piechoty oraz 1 i 2 Pułk Ułanów Legionów Polskich. Była to ostatnia bitwa Legionów.

Józef Piłsudski w okopach 4 Pułku pod Rudką Miryńską

4. sierpnia. II Brygada Legionów Polskich zajmuje pozycje na linii Stochodu. Rozpoczyna się czas walk pozycyjnych w tym rejonie. Brygada pozostaje na tych pozycjach do października, kiedy to zostaje zluzowana przez jednostki austriackie.

6. sierpnia. W kolonii Dubniaki gdzie stacjonowała komenda I Brygady zorganizowano uroczystości związane z drugą rocznicą wymarszu Pierwszej Kompanii Kadrowej. Tego dnia rozkazem Józefa Piłsudskiego została ustanowiona odznaka „*Za wierną służbę*”.

31. sierpnia. Dowódca 3 Pułku Piechoty, ppłk. Minkiewicz wprowadził dla żołnierzy 3 Pułku odznakę pamiątkową „*Krzyż Honorowy 3. P.P. Legionów Polskich*”.

14. września. Dowódca 4 Pułku Piechoty, Bolesław Roja rozkazem pułkowym Nr 238 wprowadził odznakę pułkową.

Odznaka 4 Pułku Piechoty.

20. września. Dowództwo austro-węgierskie w rozkazie przedstawiło dekret cesarza Franciszka Józefa o powołaniu do życia **Polskiego Korpusu Posiłkowego**. Miał on powstać na bazie Legionów Polskich i składać się z dwóch dywizji piechoty.

27. września. Rozkazem dowództwa austriackiego została przyjęta dymisja Piłsudskiego ze stanowiska dowódcy I Brygady Legionów Polskich. Na jego miejsce powołano płk. Mariana Januszajtisa. Tego samego dnia dymisji udzielono także szefowi sztabu I Brygady – płk. Sosnkowskiemu.

29. września. Formalnym dowódcą 3 Pułku Piechoty zostaje

płk Władysław Sikorski. Funkcji jednak nie obejmuje.

30. września. Centralne Biuro Wydawnicze zatwierdziło wzór odznaki honorowej II Brygady Legionów Polskich.

6. października. Po zluzowaniu przez jednostki austriackie, Legiony Polskie zostały wycofane z frontu i skierowane na odpoczynek. Oddziały legionowe skierowano na Nowogródczyznę, gdzie zostały rozlokowane: piechota w Baranowiczach, ułani i artyleria w Iwankowiczach, Żerebiłowowiczach oraz innych okolicznych miejscowościach. Tam Legiony, pod starą nazwą przeszły pod dowództwo niemieckie i rozpoczęto ich reorganizację. Po reorganizacji I Brygada Legionów składała się z 1 oraz 2 Pułku Piechoty, II Brygada z 3 i 4 Pułku Piechoty, zaś III Brygada z 5 i 6 Pułku Piechoty. 7 Pułk Piechoty został rozwiązany, a jego dotychczasowi żołnierze wzmocnili 1 i 5 Pułk Piechoty. Bezpośrednio podporządkowane Komendzie Legionów zostały 1 i 2 Pułk Ułanów oraz 1 Pułk Artylerii. Dowództwo 3 Pułku Piechoty w zastępstwie Sikorskiego obejmuje mjr dr Józef Zajac.

1. listopada. Dowódcą 5 Pułku Piechoty zostaje mjr Mieczysław Ryś-Trojanowski, zastępując na tym stanowisku Leona Berbeckiego.

5. listopada. Równocześnie w Warszawie oraz w Lublinie władze niemieckie i austro-węgierskie ogłosiły manifest zawierający obietnicę powstania Królestwa Polskiego, pozostającego „w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami”.

Odczytanie Aktu 5. listopada w Baranowiczach.

Wprowadzono odznakę 1 Pułku Ułanów Legionów Polskich.

9. listopada. Ze stanowiska Komendanta Legionów zostaje odwołany gen. Stanisław Puchalski.

11. listopada. W Pszczynie zawarto porozumienie dowództw niemieckiego i austriackiego w sprawie przyszłej armii polskiej. Zgodnie z umową, Polski Korpus Posiłkowy miał być wydzielony z armii austro-węgierskiej i jako załączek przyszłej armii polskiej przekazany pod dowództwo gen. Beselera, generalnego gubernatora warszawskiego – głównego wykonawcy aktu 5. listopada.

14. listopada. Nowym komendantem Legionów Polskich został mianowany płk Stanisław Szeptycki.

16. listopada. Dowódcą 3 Pułku Piechoty zostaje ppłk Andrzej Galica.

26. listopada. Ogłoszono nowy ordre de bataille Polskiego Korpusu Posiłkowego, zatwierdzając skład Brygad po reorganizacji z października 1916 r. Jednocześnie ogłoszono, że Brygady zostaną przeniesione na teren Królestwa, gdzie miały być rozwinięte do czterech dywizji.

27. – 29. listopada. Oddziały legionowe zostały przerzucone z Baranowicz do Królestwa Polskiego, do obozów przeszkolenia w rejonie Warszawy. W Warszawie ulokowano 3 Pułk Piechoty, Komendę Legionów oraz dowództwo II i III Brygady. 1 Pułk Piechoty oraz komenda I Brygady znalazła się w Zambrowie i Łomży, 2 Pułk Piechoty w Różanie, 4 Pułk Piechoty oraz oddziały techniczne w Modlinie, 5 Pułk Piechoty w Pułtusk, 6 Pułk Piechoty w Nałęczowie, 1 Pułk Ułanów w Ostrołęce, 2 Pułk Ułanów w Mińsku Mazowieckim. Artyleria trafiła do Góry Kalwarii, Grajewa i Piotrkowa.

1. grudnia. Oddziały Legionów Polskich wkroczyły do Warszawy. W uroczystościach wzięły udział: 3 i 4 Pułk Piechoty, 2 Pułk Ułanów, oddziały karabinów maszynowych, saperów i artylerii oraz delegacje z I i III Brygady.

Wkroczenie Legionów Polskich do Warszawy

6. grudnia. Niemcy ogłosili rozporządzenie o powołaniu Tymczasowej Rady Stanu w Królestwie Polskim. Miał to być organ doradczy, do kompetencji należało współdziałanie w tworzeniu wojska polskiego.

20. grudnia. Ustanowiono rzymskokatolicki Superiorat Polowy Legionów Polskich, któremu podlegali kapelani poszczególnych pułków legionowych. Superiorem polowym został ks. Józef Panaś.

24. grudnia. Nowym dowódcą III Brygady zostaje płk Zygmunt Zieliński. Dowódcą 2 Pułku Piechoty zostaje ppłk Michał Rola-Żymierski. Z inicjatywy Centralnego Biura Wydawniczego NKN ustanowiono odznakę 2 Pułku Ułanów Legionów Polskich.

28. grudnia. Major Stanisław Burhardt-Bukacki zostaje dowódcą 5 Pułku Piechoty. Zastąpił on Mieczysława Ryś-Trojanowskiego.

15. stycznia. Tymczasowa Rada Stanu zainaugurowała swoją działalność. W skład Rady wszedł m.in. Józef Piłsudski jako przewodniczący Komisji Wojskowej

Posiedzenie inauguracyjne Tymczasowej Rady Stanu w Królestwie Polskim.

17. stycznia. Do dyspozycji Tymczasowej Rady Stanu oddała się Polska Organizacja Wojskowa. Zgodnie z zamierzeniem Józefa Piłsudskiego miała ona wejść w skład tworzącej się armii polskiej.

7. lutego. Dowódcą 1 Pułku Artylerii zostaje mjr Marceł Jastrzębiec-Śniadowski.

10. kwietnia. Na Zamku Królewskim w Warszawie uroczyście ogłoszono powstanie **Polskiej Siły Zbrojnej**, będącej wojskiem Królestwa Polskiego. W skład Polskiej Siły Zbrojnej miały wejść oddziały Polskiego Korpusu Posiłkowego z zastrzeżeniem, że po 1. lipca 1917 roku obywatele Austro-Węgier mieli powrócić pod rozkazy naczelnego dowództwa austro-węgierskiego. Dowódcą naczelnym PSZ został gen. Hans Hartwig von Beseler, Generalny Gubernator Warszawski. Ze względu na tę nominację, na znak protestu komendant Legionów, płk Szeptycki podał się do dymisji.

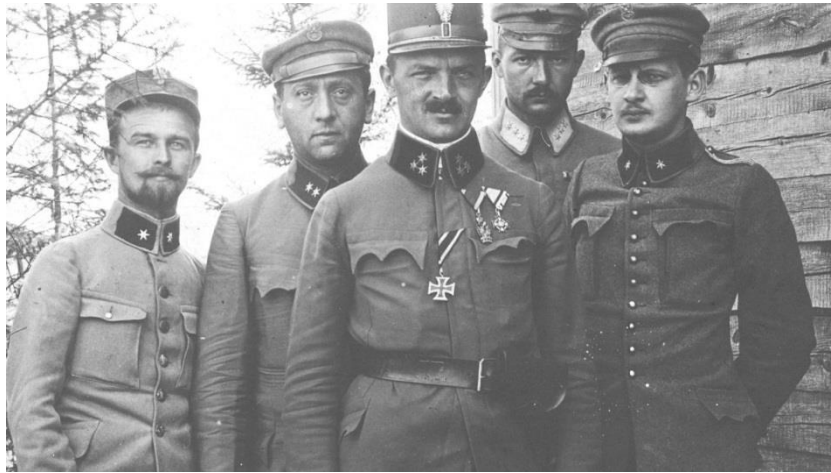
23. kwietnia. Oddział do Spraw Polskiej Siły Zbrojnej wydał rozkaz o organizacji kursów wyszkolenia PSZ. Każdy pułk miał tworzyć jeden kurs wyszkolenia. Na przeszkolenie kierowano jedynie obywateli Królestwa Polskiego, którzy przeszli pod rozkazy niemieckich organów dowodzenia. Galicjanie mieli rozkaz pozostania w pułkach macierzystych, podlegając nadal Komendzie Legionów. Kursy odbywały się w trzech miejscowościach: Zegrzu, Ostrołęce i Zambrowie.

27. kwietnia. Nowym dowódcą Polskiego Korpusu Posiłkowego został płk Zygmunt Zieliński, dotychczasowy dowódca III Brygady.

17. maja. W Ostrołęce odbył się konspiracyjny zjazd delegatów z wszystkich pułków legionowych. Na zebraniu uchwalono żądania: podporządkowanie tworzącego się wojska polskiego Tymczasowej Radzie Stanu, uznanie kursów wyszkolenia za kadry przyszłych pułków, uznanie języka polskiego za język urzędowy w wojsku polskim, zlikwidowanie różnic w traktowaniu obywateli Królestwa Polskiego i Galicjan, uznanie niemieckich i austriackich oficerów za instruktorów, a nie dowódców w wojsku polskim. Ostatecznie Niemcy te żądania odrzucili, a dla uczestników zjazdu, zlikwidowano dwa kursy wyszkolenia, które powstały na bazie dawnych pułków I Brygady.

1. czerwca. Dowódcą 3 Pułku Piechoty zostaje mianowany

mjr Włodzimierz Zagórski.

18. czerwca. Dowódcą III Brygady zostaje Bolesław Roja.

2. lipca. Tymczasowa Rada Stanu złożyła wniosek do władz niemieckich o zwolnienie na czas wojny Galicjan z przysięgi, jaką złożyli cesarzowi, w celu umożliwienia im złożenia polskiej przysięgi wojskowej. Wniosek został zlekceważony przez władze okupacyjne. Piłsudski występuje z Tymczasowej Rady Stanu.

3. lipca. Tymczasowa Rada Stanu uchwaliła rotę polskiej przysięgi wojskowej. Rozkazem płk. Zielińskiego legionistom, przed planowaną przysięgą odczytano treść roty.

Przysięga 3 pułku piechoty na dziedzińcu koszar Blocha

9. lipca. Na ten dzień zaplanowano uroczyste zaprzysiężenie Legionów na placu przed Cytadelą. Jednakże uroczystość odwołano ze względu na możliwość jawnego buntu legionistów. Ostatecznie tego dnia przysięgę złożyła tylko Komenda Legionów oraz część 3 Pułku Piechoty na dziedzińcu koszar Blocha. Zaprzysiężenie pozostałych pododdziałów zaplanowano na 12. i 13. lipca w garnizonach w obecności brygadierów i członków Tymczasowej Rady Stanu. Edward Rydz-Śmigły został pozbawiony dowództwa 1 Pułku Piechoty.

Grupa oficerów 1 pułku piechoty Legionów internowana w Beniaminowie.

12. – 13. lipca. W tych dniach miało nastąpić zaprzysiężenie legionistów na wierność cesarzowi Niemiec. Złożenia przysięgi odmówiły w całości 1 Pułk Ułanów, 6 Pułk Piechoty i 1 Kompania Saperów. Z wyjątkami przysięgi nie złożyli także żołnierze z 1 i 5 Pułku Piechoty oraz 2 Kompanii Saperów. W 4 Pułku Piechoty przysięgi nie złożyła połowa oficerów i dwie trzecie żołnierzy. W 1 Pułku Artylerii nie przysięgali wszyscy oficerowie oraz dwie trzecie żołnierzy. W przypadku 2 i 3 Pułku Piechoty oraz 2 Pułku Ułanów większość żołnierzy i oficerów złożyła przysięgę. Bunt ten przeszedł do historii, jako kryzys przysięgowy. Legionistów wywodzących się z Królestwa Polskiego, którzy odmówili złożenia przysięgi, internowano w obozach w Beniaminowie i Szczypiornie. Pozostali zostali wcieleni do Polskiej Siły Zbrojnej. Obywatele Austro-Węgier solidaryzujący się z odmawiającymi przysięgi zostali wcieleni do wojska austriackiego.

14. lipca. W związku z kryzysem przysięgowym władze niemieckie aresztowały około 90. działaczy Polskiej Organizacji Wojskowej.

17. lipca. W wyniku kryzysu przysięgowego 1 Pułk Ułanów Legionów Polskich oraz 5 Pułk Piechoty Legionów Polskich zostają rozwiązane.

Noc 21./22. lipca. Aresztowano Józefa Piłsudskiego oraz Kazimierza Sosnkowskiego. Obaj zostali osadzeni w twierdzy w Magdeburgu.

Piłsudski i Sosnkowski podczas internowania w twierdzy magdeburskiej

28. lipca. Dowódcą 6 Pułku Piechoty zostaje ponownie major Witold Ścibor-Rylski. Zastąpił on Mieczysława Norwid-Neugebauera, zdjętego z tego stanowiska w wyniku kryzysu przysięgowego. Mjr Witold Ścibor-Rylski pełnił funkcję dowódcy 6 Pułku do 20. sierpnia.

30. lipca. Do obozu internowania oficerów legionowych w Beniaminowie przybył wysłannik gen. Beselera, gen. Massow. Wręczył on internowanym decyzje zwolnienia z Legionów. Legionistów pozbawiono broni białej oraz nakazano odrzucenie oznak oficerskich i założenie ubrań cywilnych.

21. sierpnia. Władze niemieckie oraz austriackie zawarły porozumienie o ponownym sformowaniu Polskiego Korpusu Posiłkowego, podlegającego władzom Austro-Węgier.

Polski Korpus Posiłkowy mieli tworzyć Galicjanie, którzy postanowili trwać w szeregach. Główną jednostką reaktywowanego Polskiego Korpusu Posiłkowego stała się II Brygada.

Odjazd oficerów PKP z Ostrowi Mazowieckiej do Przemyśla w Galicji

24. sierpnia. Rozkazem gen. Beselera Polski Korpus Posiłkowy został przeniesiony na teren Galicji. Rozkaz ten został wydany bez porozumienia z Tymczasową Radą Stanu. Wobec tego Rada na znak protestu podała się do dymisji.

30. sierpnia. Dowódcą 3 Pułku Piechoty zostaje mjr dr Józef Zając.

15. września. W wyniku kryzysu przysięgowego 4 Pułk Piechoty zostaje formalnie rozwiązany.

17. września. Wprowadzono nowy ordre de bataille Polskiego Korpusu Posiłkowego. Dowódcą PKP był płk Zygmunt Zieliński. Funkcję szefa sztabu tymczasowo przyznano mjr. Włodzimierzowi Zagórskiemu, później zastąpił go mjr Adam Nieniewski. Dowództwu PKP podlegała II Brygada pod komendą płk. Józefa Hallera, 2 Pułk Ułanów pod dowództwem mjr. Juliusza Ostoi-Zagórskiego, pułk artylerii mjr. Włodzimierza Zagórskiego, kompania saperów kpt. Włodzimierza Hellmanna, Dowództwa Taborów mjr. Passelli, Dowództwa Uzupełnień w Bolechowie z komendantem płk. Sikorskim oraz Dowództwa Kursu Wyszczolenia z komendantem mjr. Rylskim.

18. września. Kapitan Julian Sas-Kulczycki, oficer 1 Pułku Piechoty wydał ostatni rozkaz pułkowy. Kapitan, w rozkazie zapowiedział odjazd pułku w nieznanym kierunku. Tego samego dnia resztę żołnierzy pułku skierowano na front włoski. 1 Pułk Piechoty przestał istnieć. 1 Pułk Artylerii zostaje zlikwidowany. Artylerzyści pochodzący z Królestwa Polskiego zostali internowani, zaś Galicjan skierowano do różnych jednostek C.K. Armii. Nieznaczna liczba byłych żołnierzy 1 Pułku Artylerii trafiła do Polskiego Korpusu Posiłkowego, gdzie utworzono oddział artylerii pod dowództwem płk. Włodzimierza Zagórskiego.

Transport Polskiego Korpusu Posiłkowego jadącego na Bukowinę

25. października. Polski Korpus Posiłkowy został skierowany na front besarabski w rejon Rarańczy, gdzie miał uczestniczyć w walkach pozycyjnych podporządkowany austriackiej 3 armii.

27. października. W Warszawie władzę oficjalnie objęła Rada Regencyjna. W uroczystości intromisji Rady wzięła udział delegacja 50. oficerów oraz 100. podoficerów i szeregowców Polskiego Korpusu Posiłkowego.

10. grudnia. Cesarz Karol I przeprowadził inspekcję poddziałów II Brygady Polskiego Korpusu Posiłkowego w Linkowcach na Bukowinie.

Inspekcja oddziałów 2 Brygady PKP przez cesarza Karola I

15. grudnia. Zawarto rozejm pomiędzy państwami centralnymi i Rosją.

ROK 1918

Komenda Polskiego Korpusu Posiłkowego w Łużanach

Przemarsz 2 pułku ułanów PKP z Oszechlib do Synowódzka w Galicji

2. stycznia. Polski Korpus Posiłkowy został wycofany z frontu i przeniesiony w rejon Czerniowiec, jako obwód austriackiej 7 armii. Dowództwo zostało zakwaterowane w miejscowości Łużany, 2 pułk piechoty w Starych Mamajowcach, 3 pułk piechoty w Nowych Mamajowcach, zaś artyleria w Kocmaniu, Suchowercach i Walawie. Kawaleria stacjonowała we wsi Orzechliby, jednakże została później skierowana do Galicji, w rejon Synowódzka.

12. lutego. Żołnierze Polskiego Korpusu Posiłkowego z gazet dowiedzieli się o zawarciu 9. lutego traktatu pokojowego pomiędzy państwami centralnymi a Ukraińską Republiką Ludową. Traktat brzeski przyznawał Ukrainie Chełmszczyznę oraz część Podlasia. Zawarcie traktatu spotkało się z głębokim oburzeniem w Królestwie Polskim. W wielu polskich miastach wybuchły strajki, zaś Rada Regencyjna wydała odezwę protestacyjną.

14. lutego. Rankiem odbyła się msza żałobna w intencji mjr. Włodzimierza Mężyńskiego, który na wieść o traktacie brzeskim zmarł 9. lutego na atak serca w krakowskim szpitalu. W czasie mszy uczestniczący w nabożeństwie żołnierze Polskiego Korpusu Posiłkowego zerwali odznaczenia austriackie. Był to pierwszy manifest żołnierzy PKP wobec traktatu brzeskiego, którego zawarcie uważano za zdradę Austrii. Wobec nastrojów w II Brygadzie, gen. Zieliński zwołał odprawę dowódców oddziałów i służb w Nowych Mamajowcach. Zaproponował on rozbicie Polskiego Korpusu Posiłkowego, jako honorowe rozwiązanie w tej sytuacji. Odmiennego zdania byli młodszy oficerowie. Proponowano kilka rozwiązań: marsz na Lwów i wywołanie powstania w Galicji, opanowanie zagłębia naftowego, przejście do pracy POW lub przebiecie się przez linię frontu i dołączenie do I Korpusu Polskiego w Rosji gen. Dowbor-Muśnickiego. Po przedyskutowaniu wybrano ostateczną koncepcję, której autorem był kpt. Roman Górecki. Datę przejścia wyznaczono na noc z 15. na 16. lutego, a do opracowania planu wytypowano ppłk. Żymierskiego i mjr. Zajęca.

15./16. lutego. W rejonie Rarańczy oddziały II Brygady przebiły się przez linię frontu, by dołączyć do polskich formacji organizowanych w Rosji. Operacją dowodził ppłk Michał Rola-Żymierski z poparciem płk. Józefa Hallera. Wzięły w niej udział 2 i 3 Pułk Piechoty, Tabory oraz pułk artylerii. W przejściu przez front nie mogły wziąć udziału 2 Pułk Ułanów oraz Komenda Uzupełnień ze względu na znaczne oddalenie od II Brygady. Akcji próbowali przeszkodzić Austriacy, planowali oni otoczyć II Brygadę przed pierwszą linią okopów austriackich. Po rozbiciu kilku austro-węgierskich oddziałów, przez front przeszła jedynie część żołnierzy z 2 i 3 Pułku Piechoty, w sumie około 1500. żołnierzy i około 100. oficerów. Pułk artylerii został zatrzymany najwcześniej, niedługo po wyjściu pułku z kwater. Resztę żołnierzy piechoty, tabory oraz sztab PKP Austriacy osaczyli i aresztowali.

16. lutego. W Synówdzku oddziały austro-węgierskie i niemieckie otoczyły 2 Pułk Ułanów i go rozbroiły.

21. lutego. Aresztowanych żołnierzy Polskiego Korpusu Posiłkowego przewieziono na Węgry. Umieszczono ich w obozach internowania. Ogółem internowano około 5500. legionistów. Wkrótce rozpoczęło się śledztwo mające na celu ustalanie winnych buntu. Do końca maja aktem oskarżenia objęto 115 osób. Zakończenie śledztwa spowodowało, że rozpoczęto proces likwidacji części obozów. Legionistów wcielano do armii austro-węgierskiej i wysłano na front włoski lub zwalniano do domu po uznaniu ich za niezdolnych do służby.

Byli żołnierze Polskiego Korpusu Posiłkowego

29. marca. Z obozu internowania w Beniaminowie zwolniono część oficerów, którzy mieli złożyć przysięgę i wstąpić w szeregi Polskiej Siły Zbrojnej. W tym samym czasie komendant POW, płk Rydz-Śmigły nakazał oficerom, podoficerom i szeregowcom wstępować do PSZ lub POW, które w obliczu klęski Niemiec miały stanowić załóżek przyszłego Wojska Polskiego.

8. czerwca. W ekspozyturze sądu polowego austro-węgierskiej 4 Komendy Armii w Marmaros-Sziget rozpoczął się proces żołnierzy Polskiego Korpusu Posiłkowego oskarżonych o zbrodnię przeciwko sile zbrojnej Austro-Węgier, zbiorowy spiszek i bunt, morderstwo austriackich żołnierzy oraz dezercję. Głównymi oskarżonymi byli kpt. Roman Górecki, mjr Włodzimierz Zagórski i ks. Józef Panaś. Oskarżycielem był kpt. Włodzimierz Ustyanowicz. Domagał się on kary śmierci dla 102. legionistów – obywateli Austro-Węgier i 20. lat ciężkiego więzienia dla 11. obywateli Królestwa Polskiego. Obrońcami legionistów byli adwokaci ze Lwowa i Przemyśla.

12. lipca. Obóz internowania w Szczypiornie został ostatecznie zlikwidowany. Legionistów przeniesiono do PSZ lub po prostu zwolniono.

30. lipca. Zakończono przesłuchiwanie legionistów oskarżonych w procesie w Marmaros-Sziget. Po trzech dniach przerwy rozpoczęto postępowanie dowodowe.

27. września. Cesarz Karol I ogłosił abolicję wobec oskarżonych legionistów w procesie w Marmaros-Sziget. Zawiadomiony o tym telefonicznie sąd w Marmaros-Sziget następnego dnia przerwał proces.

2. października. Sąd w Marmaros-Sziget ogłosił uniewinnienie żołnierzy Polskiego Korpusu Posiłkowego oskarżonych o zdradę i bunt.

11. listopada 1918 r. to jedna z najważniejszych dat w historii Polski

Odzyskałiśmy – to, co najcenniejsze

– NIEPODLEGŁOŚĆ –

Marzenia o wolności realizowały się, dzięki działalności wybitnych jednostek i postawie narodu, przez 123 lata niewoli.

Przez 123 lata niewoli Polacy nie zapomnieli o niepodległości, walczyli o nią.

Przez 123 lata niewoli Polacy nie zapomnieli o niepodległości, walczyli o nią – zbrojnie

Trzeci numer (Wydania Specjalnego) – tryptyku – kończy historyczną część opisu polskiej drogi do
NIEPODLEGŁOŚCI

UCHWAŁA

SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 25 maja 2017 r.

**w sprawie ustanowienia roku 2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania
przez Polskę Niepodległości**

11 listopada 1918 roku spełnił się sen pokoleń Polaków – Państwo Polskie narodziło się na nowo. Po rozbiorach i 123 latach niewoli, rusyfikacji i germanizacji, po wielkich powstaniach – wolna Polska powróciła na mapę świata. Z tej dziejowej próby nasz Naród wyszedł zwycięsko dzięki tym, którzy pozostali nieugięci. Symboliczna data 11 Listopada zakorzeniła się mocno w narodowej tradycji.

Odzyskanie niepodległości dokonało się poprzez walkę pełną poświęcenia i bohaterstwa nie tylko na polach bitew, ale i w codziennych zmaganiach o zachowanie duchowej i materialnej substancji narodowej oraz w codziennym trwaniu polskich rodzin. Dokonało się również, dlatego, że ludzie, reprezentujący różne obozy – lewicy niepodległościowej, narodowy, ludowy – potrafili się porozumieć w sprawach najważniejszych.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd pokoleniom, dzięki którym Polska odzyskała niepodległość. Składa hołd pamięci obrońców Konstytucji 3 maja, żołnierzy Insurekcji Kościuszkowskiej i kolejnych powstań narodowych. Składa hołd pamięci legionistów polskich i wszystkich walczących w I wojnie światowej oraz w latach 1918-1921: obrońców Lwowa, żołnierzy Powstania Wielkopolskiego i Powstań Śląskich oraz bohaterów wojny polsko-bolszewickiej, którzy obronili młodą niepodległość.

Wdzięczność należy się także tym, którzy po odzyskaniu niepodległości podjęli trud budowy silnego i nowoczesnego państwa – II Rzeczypospolitej.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłasza rok 2018 Rokiem Jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę Niepodległości. Wyraża także nadzieję, że wzorem Ojców Niepodległości – Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Paderewskiego, Wincentego Witosa, Wojciecha Korfatego i Ignacego Daszyńskiego – Polacy porzucą spory, by wspólnie świętować ten radosny Jubileusz w jedności i pojednaniu.

MARSZAŁEK SEJMU

/ - / Marek Kuchciński

***Solidarność* PW – Pismo OZ NSZZ „S” w PW wydawane przez Komisję Zakładową**

e-mail: nszz@pw.edu.pl;

adres internetowy: www.solidarnosc.pw.edu.pl

tel. 22 234 78 72;

tel./fax 22 234 53 43